

„Kustbon“ 1 kord nådalas
„Lembit“, 21,
Herr Johannes Fagerlund
TALLINN

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

Sjunde årg.

N_o 39/40

Prenumerationspris:

Helt år Emk. 200:-
1/2 " " 100:-

I Sverige:

Helt år . . . Kr. 4:-
1/2 " . . . " 2:-

I Finland:

Helt år Fmk. 30:-
1/2 " " 15:-

Utkommer
alla onsdagar

Utgivare:

Svenska Folkförbundet

Redaktör: N. Blees

Riddaregat. 9, Reval.

Annonspis:

2 mark per mm.

I Sverige:

5 öre per mm.

I Finland:

30 penni per mm.
För annons, som införes
10 eller flere ggr
räknas 20% rabatt.

29 okt.

1924

Den nyvalda prosten och kyrkoherden i Revals svenska St. Mikael's församling Erik Petzäll installerad.

Söndagen den 26 dennes var en högtidsdag för Revals svenska församling. Dess nyvalda kyrkoherde Erik Petzäll blev då högtidligen installerad i sitt ämbete. Dagen till ära hade även kyrkan, som var fullsatt, fått ett festligt utseende. Själva introduktionen förrättades av biskop Jakob Kukk i närvaro av assistenterna prost E. Tannebaum och kyrkoherde J. Klasson. Biskop Kukk talade först varmt och enkelt med ledning av Lukas 5: 4—8 till såväl installatus som till församlingen på estniska språket, varvid pastor Klasson tolkade till svenska. Så följde själva installationsakten, varpå Revals svenska kyrkokör under ledning av herr Otto Hacker omedelbart uppstämde "Lov, pris och ära" av C. H. Rink. Akten avslöts med psalmen 316.

Altartjänsten fördelades mellan installatus och pastor J. Klasson. Biskopen uttalade välsignelsen.

Predikan hölls av kyrkoherde Petzäll, som till text valt Joh. ev.

7: 40—52 och i vackert valda ord talade innehålls- och lärorika sanningar i ämnet "Vem är han?"

Efter gudstjänsten inbjöd kyrkorådet Biskopen jämte de nämnda kyrkoherdarna, prostinnan Petzäll, t. f. svenske konsuln och andra gäster till en middag på tyska kristliga ynglingaföreningen. Tal vid middagsbordet hölls av lektor H. Pöhl, biskop J. Kukk och prost E. Petzäll.

Vi önska prost E. Petzäll godfram gång i sitt ansvarsfulla kall!

Om folkminoriteternas skydd.

På juristkongressens sista arbetsplenum i Stockholm lördagen den 13 dennes har det hållits tvenne föredrag om folkminoriteternas skydd, ur vilka tal vi här, citerande "Svenska Dagbladet", göra ett utdrag. Talen hölls av baron Hoyking och professor Baumgarten, Budapest. En av talarna yttrade bl. a.:

"Svärigheten att skydda de nationella minoriteternas rätt beror ej så mycket av brister hos de fundamentala principerna, som ju finnas angivna i internationella fördrag och deklarationer, utan i dessa principers praktiska genom-

förande i det verkliga livet. Ty att svårigheterna äro stora, där-om påminnas vi på ett slående sätt, särskilt av tilldragelser i de sedan världskriget nybildade staterna. Det framstår sålunda som en bjudande nödvändighet att skaffa verkliga internationella garantier

Talaren framhöll till sist nödvändigheten att få principerna om minoriteternas rätt universellt erkända och påpekade att många tecken visa, att Nationernas förbund till sist måste se sig ställt inför den bjudande nödvändigheten att få principen om minoriteternas rätt erkänd över hela den civiliserade världen."

Jordbrukets betydelse för våra svensksamhällen.

Till frågan "Viket är viktigast?"

I förra numret framhölls i den korta artikeln "Vilket är viktigast?" jordbrukets stora betydelse för svenskhetsarbetet i Estland. På annat ställe i dagens nummer gör även Joel Nyman frågan "Viket är viktigast?" till föremål för behandling samt gör därvid en del kritiska anmärkningar till artikeln i förra num-

ret. Joel Nyman säger, att han "känner sig smått träffad av frågan, emedan han alltid gjort sig till tolk för skolornas förbättrande" och önskar få till stånd en diskussion. Det var under-tecknad, som skrev de ifrågavarande raderna i förra numret, men det var icke alls min mening att pika någon medarbetare och icke heller att underskatta skolornas stora betydelse och allra minst har det gjorts något som helst "hänsyftande på, att det gjorts för mycket för skolornas bästa" och att "bondeklassen" på grund därav "blivit försummad." Om med orden "billiga lagrar" menas, att jag med min artikel sökt vinna sådana, så är det en mindre vacker beskyllning, som jag i så fall skall be få tillbakavisa såsom helt ogrundad. Varken i eller mellan raderna kan man läsa sig till sådant. Den direkta eller indirekta varningen, att icke "uppskrämma varken sig själv eller andra med för hög kultur härute" är likaledes ett för starkt uttryck, som undertecknad icke givit minsta anledning till. Jag skrev om svenskhetens arbetet icke om bildningsarbetet, vilka stundom och i vissa avseenden även kunna betraktas som två skilda saker. Egentligen ville jag från början till slut ha fram, att jordbrukets höjande bland svenskestlands jordbrukande befolkning ännu så länge kanske vore en lika viktig sak som skolorna, då det gällde svenskhetens arbetet. Och min mening är och blir den, att jordbrukets höjande i denna stund, då jordhungern är så stor och folk i brist på jord söker sig bort från hembygden, t. o. m. är det radikalaste medlet, att bevara det svenska språkelementet. Att svenskarnas manspillan och uppblandning med ester varit så stor på t. ex. halvön Nuckö, beror mest därpå, att en del av den svenska jorden till följd av omständigheter

övergått i esternas händer. Genom jordbrukets höjande skulle kärleken till den svenska torvan väckas och möjligheter till utkomst för ett större antal svenskar i hembygden beredas, och då behövde kanske icke heller så många svenska "töser" från Vormsö söka sin lycka på främmande ort, som omtalas i en annan artikel i dagens nummer. Men det att tala vackert om jordbruket och tillskriva det samma en stor betydelse för svenskhetens arbetet i Estland behöver dock icke på långt när betyda att bildningsarbetet därför skall försummas.

Joel Nyman önskar ett meningsutbyte, "hur vårt folk bäst vore att förhjälpa, om genom skolors förbättrande eller om början skall göras på moder-näringsens område." Det är en gammal utnött fråga. Frågeställaren löser själv problemet och säger, "att arbetet borde bedrivas i båda änderna." Det håller jag med om. Estlands svenska jordbrukare, om vars fattigdom och efterblivenhet mången åter och åter skrivit och talar, bli nog icke hjälpta genom enbart ideell uppfostran. Men även skolornas höjande är oundvikligt för att vi skola kunna "kravla oss efter andra." Det är en självklar sak och behöver icke bevisas. Ingen har ju sagt annat. Att jag sade, att det ännu icke torde vara så stor fara för oss (för vår svenskhet), att vi icke kunde producera så mycket "bildat" folk som esterna, vilka också till stor del äro stadsbor, var inglunda sagt i den meningen, som var och en lätt finner, att man icke mera behövde arbeta för våra landsbors skolbildning. Kustbons ställning i den saken torde för resten vara klar för alla.

Undertecknad framhöll på tal om den svenska fädernejordens stora betydelse just för svenskhetens bibehållande t. ex. den gamla bondekulturen på Runö

såsom ett kraftigt stöd för denna isolerade sagoö och undrade, om ens en hög kultur därute skulle kunnat åstadkomma mer till svenskhetens fromma. Men jag ville därmed för ingen del i världen avråda att ge runöbor eller andra svenskar "något av 19:de och 20:de århundradenas rön". Det moderna får bara icke tas för hastigt, då kan det hända, att det "nya vinet" åstadkommer explosion i "de gamla läglarna". Inte tror jag, att runöborna äro att beklaga därför, att det är endast fädrens seder och bruk, som gjort dem till ärliga svenskar. Tvärtom borde de högaktas därför.

En famstående svenskhet-skämpe, professor Georg von Wendt, säger i broschyren "Finlandssvenskarnas väg", citerad i Kustbon nr. 13/14 1923 bl. a.: "Estlandssvenskarnas bälverk mot främmande inflytande, mot allt det hot och den lockelse de varit utsatta för har varit kärleken till den svenska jorden och till fädrens seder och bruk.

Estlandssvensken har lyckats värja sin jord och bevara sin svenskhet i den mån han fattat, huru föga värde guld och penningar hava emot den jord, som fädren brukat i släktled efter släktled. Där fädrens seder och bruk hållits i helgd, hava främmande rasförstörande inflytelser kunnat motarbetas och svenskheten bevarat sin kärna frisk och stark". Här se vi, att Kustbon icke ensam framhåller den svenska jorden såsom ett det viktigaste stödet för svenskhetens arbetet i Estland. Vår styrka ligger dock faktisk i den svenska jorden och i de osplittade svenska samhällena. Att göra fädrens jord mera fruktbar och dimedels bidra till att bevara det svenska elemen-

tet inom samlade områden är ett arbete, som av svenskhetens befrämjare icke bör förbises utan på allt sätt uppmuntras.

N. B.

Lagen angående kulturell självstyrelse för folkminoriteterna.

Det så många gånger och på flera håll omtvistade projektet angående kulturell självstyrelse åt Estlands folkminoriteter kom på riksdagsplenium den 17 oktober till behandling i andra läsningen. En del folkminoriteter hade redan gjort sig stora förhoppningar, att lagen före nyåret skulle antagas även i tredje läsningen och att lagen sålunda skulle kunna träda i kraft efter ett år, den 1 januari 1926. Men dessa förhoppningar blevo även denna gång gäckade. Lagen hänvisades åter på obestämd tid till utskotten — förslaget av dir. H. Bauer (kristl. folkp.) att utskottet borde återlämna lagförslaget till riksdagen efter två månader gick vid slutet omröstning icke igenom. Om nu lagen möjligen skulle antagas under loppet av 1925, så skulle den kunna träda i kraft först efter två år, nämligen den 1 januari 1927, men det är icke säkert, om någon folkminoritet ens då får sin kulturella självstyrelseapparat igång.

“Vilket är viktigast?”

frågas i Kustbon № 38, skolornas förbättrande eller jordbrukets höjande? Undetckand har ofta gjort sig till tolk för den förra möjligheten och känner sig därför smått träffad av frågan. Därför skulle jag begärt ordet även i denna diskussion.

Ja, vilken väg är den genaste till målet: Estlandssvenskarans ljusare framtid, en förbättrad skola eller dito jordbruk? Frågan är gammal och svår att besvara. Det har tvistats härom t. o. m. i Kustbon och har det ej saknats folk, som påstått, att t. ex. vårt Birkas vore för tidigt fött, att vi

bort vänta med dess startande tills vårt folk blivit ekonomiskt bärkraftigare, d. v. s. tills våra jordbruk blivit så pass utvecklade, att vår jordbrukande befolkning själv förmått underhålla sin skola och ej som nu bara vänta på andras hjälp. Kanske dessa röster tala sant, men huru länge vi i så fall fått vänta på Birkas, är en annan femma. Kanske tills detta släkte dukat under i ökenlanden och med det möjligen även svenskheten denna sidan Österhavet! Det vore av största intresse få till livs ett meningsutbyte, hur vårt folk bäst vore att förhjälpas, om genom skolors förbättrande eller om början skulle göras på modernäringsens område. Svare den som kan! Jag anser att arbetet borde bedrivas i “båda änderna”.

Förespråkarna för skolväsendets förbättrande hava kanske varit ensidiga, möjligen stirrat sig halvblinda på sitt arbetsfält, men nog har alltid deras längtan och traktan gått ut på att härigenom gagna just den folkstam och klass, som i århundraden härute burit dagens tunga och hetta, vår jordbrukande befolkning, inte att få till livs något halvbildat halvherrskap. Det torde även vara dessa, ofta nog förkättrade skolornas förespråkare, som efter förmåga sökt visa hän på nödvändigheten av modernäringsens höjande, försökt efter förmåga draga sitt strå till stacken för yrkesbildningens bästa. Ett hänsyftande på att det möjligen gjorts för mycket för skolornas bästa och att “bondeklassen” härigenom bleve försummad, för tanken till s. k. “billiga lagrar”, vilka på detta område äro mycket lätt åtkomliga i våra bygder. —

Ännu så länge behövde ingen uppskrämma varken sig själv eller andra med “hög kultur” härute, vi vore mer än belättna om vi komme till stamfrändernas positioner för 50 år tillbaka. Äro Runöborna ärliga svenskar endast

till följd av sin egenartade kultur? I så fall vore de att beklaga. Nog borde deras svenskhet kunna tåla även något av 19—20 århundradenas röne. Eller skulle nyare tiders vindfläktar påverka oss som någon sorts de vitas “eldvatten”?

Nej, även vi gör anspråk på att om möjligt få kravla oss efter den övriga världen och tänker inte fastläsa oss vid någon inhemsk kultur. Och lika litet, som vi ej tänka svälja allt avskräde från andras rikt uppdukade kulturbord, lika litet skola vi låta förvillia oss av falsk pietetskänsla för det inhemska och fäderneärvda. Prova allt och behålla det goda. Skräp i den svenskhet, som ej tål någon påfrästning! Och strunt i all bildning, som ej förmår förvandla “stenar till bröd”?

Joel Nyman.

Stor eldsvåda på Vormsö.

I dag medbrann till aska Söderby Anders nya ladugård, tröskloge och rian. Vid middagstiden gingo två små gossar, en 5 och den andra 7 år gammal, ut att leka i ett skjul bredvid rian, fingo tag i tändstickor som äldre glömt i rian och gjorde upp eld i en halmtute. När nu de upphängda potatisrevorna togo eld blevo pojarna skrämde och sprungo åt skogen gömma sig. Ungefär denna tid gick en bonde från Borrby förbi husen undrande över de präktiga byggnaderna, knappast anande att han om tio minuter skulle få stå vid samma hus, då det omslickats av eldslågor. När husfolket märkte det skedda stod så gott som ingenting mer att rädda. Svinen hunno de släppa ut ur ladugården som ännu icke antänts och en vagn fingo de ut ur skjulet som brann. Därefter brunno halmtaken, höet, halmen och de torra stockarna med sådan fruktansvärd fart, utspriande en så olidlig hetta att ingen kunde gå i husets närhet. Om en kort stund var allt årets hö och halm jämte fyra slädar

**De ärade läsarne
meddelas härmed, att
tidningen av förekom-
men anledning icke
heller nästa onsdag
kan utgivas, utan ut-
kommer den först ef-
ter två veckor.**

m. m. uppbrunnet tillsammans med husen. Dessutom uppbrunno i rian förvarade omkr. 100 tunnor potatis och Nygrens från samma by stockar till en hel stuga, som han uppstaplat mot denna ladugård. Av dessa stockar lyckades man rädda endast några kolnade stumpar. Anders stuga och sädeslada hotades vilket ögenblick som helst att fatta eld men till all lycka blevo de räddade — det enda Anders bonden nu har. Vid starkare blåst skulle elden ha hoppat över till Jakasgården — dit flögo redan hötutar med eld i — då skulle hela Söderby inom kort ha legat i aska.

Den enda brandsläcknings-spruta som kommunen äger kunde icke fås hit i tid — på ett avstånd av 10 kilometer.

Befolkningen, om nog söndagsklädd, visade stor hjälpsamhet och nit i räddnings- och släckningsarbetet men med så primitiva medel som vattenhinkar kunde ingenting nämnvärt åstadkommas.

Husen voro som de flesta öns hus icke brandförsäkrade. Skadan uppgår vid ungefärlig taxering till en halv million.

Då Andersbonden är en gammal och oförmögen man samt har en ovanligt stor familj att underhålla borde var och en rätta honom en hjälpsam hand. Stockar, halm, hö och pengar är det han behöver för att kunna möta den annalkande vintern.

Samtidigt borde denna händelse vara till lärdom för oss

andra att bättre hålla ögat efter barn och tändstickor. Även borde det sättas liv i vårt döende brandförsäkringsbolag.

Vormsö, 19 oktober 1924.

Ett ögonvittne.

Rickholtz.

Söndagen den 12 oktober var det en högtidligsdag för Rickholtzborna. Då hade vi nämligen besök av prosten E. Petzäll från Reval och rektor P. Söderbäck från Birkas folkhögskola. Prosten Petzäll höll en gripande predikan i kapellet, som var fullsatt. Efter gudstjänsten gjordes en 10 minuters paus, varpå rektor Söderbäck begynte sitt föredrag med avsjungandet av „Vårt land, vårt land.“ Aldrig har denna sång förr sjungits inom dessa väggar och aldrig förr har sången sjungits med sådan klang som då. Det var sannerligen ett föredrag som kom från hjärtat och gick till hjärtan. Talaren framhöll bl. a. Birkas stora betydelse för ungdomen och vad skolan har att bjuda på. Även våra äldre män och kvinnor nickade jakande med huvudena och voro ense med talaren. Det långa och intressanta föredraget avslutades med sjungandet av „Vår Gud är oss en väldig borg.“

Länge komma Rickholtzborna att minnas söndagen d. 12 oktober 1924. Må det förunnas oss att även framdeles få dylika besök.

* * *

Även här har stormen gjort betydliga skador. Så har den bl. a. uppkastat galeaserna Rosa, Alvin, Hüna och Julia på det torra. Hüna har fått så stora skador att den ej mer kan användas; de andras skador äro av mindre betydelse.

Här i Dyrhamn byggas årligen stora galeaser, så fördes i fjol våras den stora tremastaren „Viking“ ut på vatten, som nu har sålts för en större summa. I varvet stå ännu två, som bli färdiga till våren. Den 11 dennes sattes

för första gången ut på vatten galeasen „Kolumbus.“

Potatisen har redan tagits upp och skörden har varit tillfredsställande, men det gör bekymmer för skutägare, som ha seglat på Finland förut att priserna där äro så låga.

I Roslep by har döden krävt 7 offer i år. Så dog för ett par veckor sedan en 34-årig ung man, Johannes Linneberg endast efter några dagars sjukdom, efterlämnande maka och 3 barn.

A. N—n.

Ormsö.

Det har gått och går allt fortfarande en jämn ström av flickor härifrån till Sverige och Finland, förnämligast till Gottland och Åland. Våra kvinnor äro minsann ej bortskämda varken i fråga om arbete eller annat, vad som hör till detta livets „nödtorft“. Därför hava de också en strykande åtgång var de bara hunnit visa sig. Naturligtvis först ovana med de utländska, mera „civiliserade“ förhållandena, men dessa svårigheter övervinnas på en jämförelsevis kort tid.

Det är att lyckönska, att våra unga kvinnor börjat söka sig västerut till stamfrändernas lyckligare förhållanden. Förr gingo massor av öns flickor ut till „drängar“ på de stora godsens här i landet. Där fingo de uträtta även de tyngsta karla-åligganden. Detta var dock mindre rekommenderansvärt och det i alla avseenden.

Denna ntväg till förtjänst är numera dock ohjälpligen stängd, sedan godsens utdelats till befolk-

Kvinnliga audienssökande hos påven erhålla numera skriftliga meddelanden av följande innehåll:

„Damer, som icke äro iförda klädningar med långa ärmar och höga kragar, vinna icke tillträde till det påvliga audiensrummet.“

(Kvinnornas Tidning).

ningen. Och hemma på "landet" blir det för trångt om utrymmet och knappt med brödkanten. Dessutom: en stor del av de unga männen ge sig årligen i väg, varför överskottet på giftasvuxna flickor blivit alltför stort.

Därför, flickor, lycka till på färden och ännu större "lycka till" att finna ett eget nästel! Pass på, "utbölingar," Ormsötöserna äro av gott virke.

Joel Nyman.

Bland svenskarna på Runö.

För Kustbon av pastor
Andersson.

Det var i Arensburg vi skildes sist. Nu gällde det att få någon som förde oss över till Runö. I Arensburg sammanträffade jag med professor Karsten från Helsingfors, som också ville komma över till Runö. Efter åtskilligt sökande funno vi en f. d. nucköbo nu bosatt i Arensburg, som för 5000 Emk. lovade föra oss över i sin motorbåt. På lördagen kl. 4-tiden startade vi från Arensburg men hade att kryssa i motvind — motorn fungerade ej. Och omkring kl. 9 på aftonen måste vi ankra på grund av stiltje i närheten av Abro. Kl. 1-tiden på söndagsmorgonen frisknade vinden i litet, så att vi lättade ankar och satte seglen till och hade under 3 å 4 timmar en enbart behaglig seglats. Men frampå morgonen ökade vinden rätt duktigt och innan vi hunno fram till Runö rev den upp till i det närmaste storm. Någon fara var det ej, men då vi med några strecks motvind måste med orevade segel hålla oss hårt upp mot vinden pressades genom de något gistna överborden litet vatten in på läsidan, så det var en smula obehagligt, då båten stampade i de ganska höga sjöarna. Men framåt gick det, och framkomna omringas vi av flere små båtar och de käcka godmodiga runöborna hälsade oss på klingande ren svenska: "Välkomna till

Runö." Och så kände vi oss strax hemmanstadda.

Vi hade ju kommit till svenskar, våra egna kära stamfränder. Efter det vi själva, min cykel och våra övriga få gepäck hade blivit ilandförda, ställde vi våra steg upp till den lilla trevliga kyrkan, men tiden för förmiddagsgudstjänsten var då förbi, varför någon samling icke kunde ske förr än kl. 3 e. m. Då var den ljusa, trevliga kyrkan fullsatt nästan till sista plats, och mer uppmärksamma och tacksamme åhörare får man nog ej ofta se. Det var rörande och oförgätligt att få frambära det gamla men evigt nya budskapet om synd och nåd, om Kristus, syndares vän och frälsare, bland detta så ursprungligt äkta kärvordna svenska folk. Även ett par andra gånger samlades vi till gudstjänst innan vi nödgades avresa.

Runö, som för Kustbons läsekrets noggsamt är bekant, bebos av en äkta svensk folktyp, till vilken hör resliga, högväxta, välformade gestalter. Om man har ett svenskt hjärta i barmen, är det sannerligen mödan värt att komma dit ut och träffa på äkta kärnfriskt svenskt folk. De tycktes också vara mottagliga för den enkla evangeliska förkunnelsen, framburen på rensvenska. "Så roligt att höra, Ni talar så vackert svenska", sade de. Undra på att man kände sig förbunden med dem, man hade ju kommit till släktingar och trofasta vänner.

Då vi voro där pågick tröskning i byn. De förena sig 2 å 3 grannar om var sitt tröskverk med s. k. liggande vandring, som drages av 4 par hästar. Är det icke äkta gammal lantmannased? En ung hustru, som körde ett par hästar, hade sin lilla treåriga pojke med sig, den satte hon på hästryggen, och med en töm i handen körde han förstås och var vådligt duktig karl, och mamman såg så lycklig ut, var det icke näpet? I varje hem vi tittade in voro alla

Fötternas hygieniska vård.

I månet hem är man ledsen över att en och annan lider av fötternas utdunstning i form av svett. Det är ett verkligt obehag för mången, ej minst för den, som måste ha en dylik åkomma. Man bör ej söka få bort den alldeles, ty det är skadligt, men man måste komma ihåg att bada fötterna varje kväll i ljumt, saltat vatten och icke begagna bomullsstrumpor utan tunna yllestrumpor, som ombytas ett par gånger dagligen. Bomullsstrumpor bli fort fuktiga och kyla ifrån sig. Ylle däremot är betydligt nyttigare, ehuru dyrare, men förstöres ej så lätt av svett, och fuktigheten kännes ej som hos bomullsstrumporna.

Morsan.

så glada och tillgivna, och det var så kärt att få skaka hand med dem både stora och små. Vi fingo bo i prästgården. Deras avhållne pastor, som är både skollärare och läkare, var för tillfället rest till Sverige. Det var en präktig prästgård med många och rymliga rum. Över ingången till verandan hängde ännu kvar en gurliang med orden "Välkomna" som ett kärt minne från svenska eskadern, som i somras hedrade ön med ett besök. Spisa fingo vi dels i prästgården dels hos en änkefru i byn. Dessutom voro vi även bjudna på mat i flera hem bland detta så gästvänliga folk. Det var nästan rörande vackert att se dem talrikt och andäktigt samlade i kyrkan i deras färgrika och stilfulla nationaldräkter, vilka de bevarat oförändrade sedan urminnes tider. De äldsta historiska uppgifter rörande Runö datera sig från år 1348 men åtskilligt tyder på långt äldre bosättning. Några gamla, sjuka ja till synes döende fick jag även besöka och läsa, bedja och sjunga för. Det var kärt att för dessa stamförvanter få visa hän

till syndares hjälpare och frälsare Jesus Kristus, som har krossat syndens och dödens välde och framburit liv och oförgånligt väsende i ljuset genom evangelium. Också för Runö finnes en öppen väg till den öppnade himmelen genom Jesu Kristi nåd. Det kändes trösterikt att vid skillsmässan från detta kära folk om ock med tårad blick kunna få säga: "Vi stämma möte hemma hos Gud, där havet icke är mer."

På tisdagseftermiddagen avlägsnade vi oss från Runö, men måste ankra även nu. Först på onsdagsmorgonen kunde vi avsegla och hade med förlig vind den allra härligaste segeltur tillbaka till Arensburg, dit vi anlände kl. 4-tiden på e. m. Därifrån fortsatte vi kl. 6 e. m. till Rohuküll och Hapsal, där professorns och min väg skildes.

Gåvor.

Av Riksfören. för svenskhetens bevarande, Göteborg, för svenska skolan i Korkis Kr. 25:—
 „ Kammararkivare C. V. Elborg, Göteborg, för Kustbon . . . 25:—
 För dessa gåvor fram bäres här ett hjärtligt tack till de goda givarna S. O. V. och Kustbon.

Rönnbär.

En rönn står ute på fältet. Den har mistat alla sina löv, men bärlasrarane, svällande guldröda i hundratal, finnas ännu kvar. Det blänker likt eldgnistor i grådiset, det fladdrar likt röda flammor mot bakgrunden av mörka, släpande skyar, när vinden rycker i rönnens grenar.

Jag har gått ut på vandring. Vardagens bekymmer och förtretligheter ligga som en pressande tyngd över mitt sinne, men jag känner hur de dystra tankarne sakta skingras, när jag betraktar den lysande rönnen. Hur trotsigt färggrann står den ej mitt i allt det höstgråa! Den är som en symbol för ungdomsmodet och kraften, för det, som verkligen

vill och vågar bryta av mot hopen och bringa ljus och glädje i en gråmulen värld.

Jag fortsätter min väg. Dagen synes mig nu ej mera så mörk, tankarne äro åter glada och lätta, tack vare anblicken av den röda rönnen.

F—us.
 (Säningsm.)

Tyskland och gräsäteriet.

Dr. Hindhede, den danske vegetarianen och förbudsivraren, har nu upptäckt att orsaken till Tysklands sammanbrott under kriget var det förfärliga köttätandet. Svinens utfodrande med korn och potatis framkallade svälten. Svälten förde till förtvivlan, förtvivlan till u-båtskriget och u-båtskriget till Amerikas ingripande vilket avgjorde kriget.

"Naturligtvis kommer sanningen förr eller senare i dagen", säger hr. Hindhede i en intervju, men fruktan härför är så stor, att tidningarna, påverkade av vetenskapsmännen, hålla de tyska husmödrarna i total okunnighet om de nya teorierna på näringsfysiologiens område."

Om Tyskland ätit gräs hade det haft det annorlunda, tror Hindhede

(Aftonbladet).

Om den estniska manskörens Stockholmsbesök

för någon tid sedan — kören blev även i tillfälle att få uppvakta konung Gustaf — skriver "Allsvensk Samling":

"Under anförande av sin dirigent, tonsättaren Konstantin Türnpu, uppstämde sångarna bl. a. "Du gamla, du fria", som sjöngs med svenska ord och mycket gott textuttal. Härefter utfördes några estniska sånger och på konungens särskilda begäran sjöngs "Hjärtat klappar", en estnisk folkvisa.

Från slottet tågade sångarna till Riddarholmskyrkan, där ordföranden Dreverk å körens vägnar vid konung Gustaf II Adolfs

sarkofag nedlade en krans med band i de estniska färgerna. Banden buro inskriptionen: "Till minne av grundläggaren av Dorpats universitet, den konung, som tänkte den första kulturens ljus i Estland, konung Gustaf II Adolf". Härvid utförde sångarna en korall och sänkte standaret till hälsning."

Politiskt.

Under de två senaste veckorna har det varit fråga om att utvidga koalitionen. Krigsminister Amberg har nämligen trätt tillbaka och då dessutom Handels och Industriministerposten är vakant har Riksdagen Dr. Akel gjort försök att få jordbrukarna med i regeringen. Det såg en tid icke så svårt ut, att få jordbrukarna att gå med i regeringen, men utsikterna minskades, ty de uppställda villkoren från de sistnämnda sida voro tydligen icke antastbara för arbetarpartiet. Koalitionens utvidgning till socialdemokraterna har likaledes icke kunnat förverkligas, och kommer därför minoritetsregeringen att kvarstå. Av vem och när den lediga krigsministerposten kommer att tillträdas, är tills vidare ännu icke bekant. — Fredagen den 17 dennes kom även folkminoriteternas självstyrelselag till behandling i Riksdagen, men hänvisades även denna gång och på obestämd tid till utskottet för omarbetning. Nu torde vi få vänta länge på „autonomilagen“.

Utlandet.

I Sverige har efter valen Branting fått i uppdrag bilda ny regering. Den tredje Brantingska ministären, som redan tillträtt, utgöres av:

Hjalmar Branting, statsminister, Östen Undén, utrikesminister, T. Nothin, justitieminister, Per Albin Hansson, försvarsminister, Gustav Möller, socialminister, Viktor Larsson, kommunikationsminister, F. W. Thorsson, finansminister, Olof Olsson, ecklesiastikminister, Sven

Linders, jordbruksminister, Rickard Sandler, handelsminister, Ernst Wigforss och Karl Levinson, konsultativa statsråd.

Tyska riksdagen har upplösts.

Rikskanslerns bemödanden att utvidga den nuvarande riksregeringen för att förskaffa densamma en säkrare majoritet i riksdagen till fullföljandet av den hittillsvarande politiken ha definitivt strandat. Med anledning härav har rikskanslern, då någon annan framkomlig väg icke sågs, i samförstånd med hela rikskabinetten hos rikspresidenten framställt yrkande på riksdagens upplösande för att giva folket tillfälle att åstadkomma en sådan majoritet.

Stortingsvalen i Norge förrättades måndagen den 20 dennes för hela landet. Striden gällde kommunismen och förbudet. Men denna gång lutar segern åt höger.

Den engelsk-turkiska tvisten om det rika oljeområdet i Mosul synes nu komma att dragas inför folkförbundsrådet, vilket sammanträder om denna sak i Bryssel den 27 dennes. Åtminstone har England för sin del förklarat sig villigt att hänskjuta frågan till detta forum, vadan man väl icke behöver frukta några krigiska förvecklingar kring denna fråga.

Sovjetryssland har fått sitt erkännande de jure av — Albanien, och ryssarna ha skyndat sig att installera en beskickning i den albanska huvudstaden Tirana. I detta land har det emellertid visat sig ganska osäkert för såväl den ene som den andre på senare tider, vadan själva faktum icke torde vara så särdeles mycket att bygga på.

Förödande jordskred i Norge.

Vid 11-tiden på måndagskvällen inträffade i Gjerdrum i Akershus amt ett våldsamt jordskred, som anställde en fruktansvärd förödelse och bl. a. totalt förstörde fyra gårdar.

Raset, som inträffade under hållande regn, satte leran utmed den genom trakten flytande Lervelven i rörelse och hade en omfattning av 3 kilom: s längd och cirka 400—500 meters bredd. Raset tog med sig allt som fanns i dess väg, gårdar, träd, ledningar osv. Marken är här ytterst lerhaltig och på platsen hade tidigare inträffat flera ras.

En mindre gård, Kokstadgropen, ödelades först av raset, varefter jordskredet fortsatte över tre gårdar, de s. k. Hellengårdarna, några av de vackrast belägna i trakten. Samtliga byggnader, ett tiotal, blevo fullständigt spolierade av lermassorna.

I en av de härjade gårdarna var telefonstationen inrymd. Den kvinnliga telefonisten, fröken Gjester, som hörde raset och rusade ut, blev sedan så gott som begraven av lermassorna. Först vid 7-tiden på morgonen blev hon befriad. Hennes tillstånd är ganska betänkligt, men man hoppas dock kunna rädda henne till livet. Två små flickor, som också befunno sig i telefonstationen, hade gått till sängs, men lyckades rädda sig ut ur huset. Människorna i de övriga gårdarna räddade sig även undan lermassorna.

Stora landsvägen är spärrad av lera. Det ödelagda området gör ett tröstlöst intryck. Kokstadsgropen är helt försvunnen i leran och två av Hellengårdarna äro flyttade flera hundra meter.

Man beräknar skadorna till mellan 300,000 och 400,000 kr., skrives i Aftonbladet.

Kriget i Marocko.

Världskriget har medfört, att de vitas utomeuropeiska välde på mera än ett håll vacklar. Marockos sultan, Sidi Muhammed, som regerade emellan 1859 och 1873, kom i krig med Spanien och måste till detta land avträda några landsträckor och låta det få Tetuan som pant. Men nu ha marockanerna börjat röra på sig

för att frigöra sig. Hittills ha de varit segerrika, och det talas nu om att spanjonerna skola dragas tillbaka. Detta "lilla krig" har kostat dem mycket, och det är ej heller populärt i Spanien.

Kyrklig världskonferens i Stockholm 1925. Arbetsutskottet för världsförbundet för främjande av internationell vänskap genom kyrkorna har på möte i Genève, vid vilket Sverige representerades av dr. K. Fries, beslutat förlägga sin nästa kongress till Stockholm 6—8 augusti 1925, d. v. s. dagarna omedelbart före det den stora ekonomiska kongressens kommitéarbete tagar sin början.

HANSA

STOCKHOLM

Eget kapital

Kr. 6.000.000

FÖRSÄKRINGSRÖRELSE

Avdelningskontor i REVAL.

S. Karja tån. 9.

Kyrkliga tillkännagivanden.

Allhelgondag, sönd. d. 2. 11. Gudstjänst i St. Mikaelsskyrkan kl. 10. 30. Klockaren.

Högmässa med nattvardsgång kl. 10 Nargö. Prosten.

Lördagen d. 1. 11. kl. 4 e. m. förskrivning i Nargö skolasal. — Kl. 5. 30 Katekisation med de senaste årens konfirmander.

Söndagsskolans äldreavdelning sönd. kl. 6 e. m.

Penningkurser.

Revals börs.
27 okt. 1924.

1 dollar . . .	380	378	380
1 pund . . .	1707	1700	1707
100 rentmark. . .	—	9000	9100
100 Fmk. . . .	—	944	954
100 sv. kr. . . .	—	9975	10115
1 estkrona. . .	101 1/2	—	—

Medlemmar i S. O. V.

såväl i Reval som på landsbygden, vilka ännu icke erlagt 1924 års medlemsavgifter, uppmanas vänligen betala avgifterna. I Reval är kansliet, Riddaregatan 3, öppet alla förmiddagar till kl. 2 och torsdagar även kl. 6— $\frac{1}{2}$ 8.

En god hjälp att lära känna Estland och svenska förhållanden där ger

Lärobok i Estlands geografi,

översatt till svenska av N. Linderstam.
med tillägg av J. Blees.

Boken finns till salu på Riddaregatan 3, Reval.

Priset, beroende på om boken är inbunden eller häftad, med eller utan tillägg varierar mellan Kr. 1:50 och 0:75.

Dr. Lydia Riesenkampff-Lindström

läkare för lung- och
invärtes sjukdomar.

Mottagning dagligen 9—10, 4—5

Lergatan 16 (Saue tän. 16).

HAPSAL.

Medlemmar i St.-Mikaels församling uppmanas härmed avbetala

kyrkoskatten

för 1924.

H. BLEES
kyrkokassör
Datschigat. 1

S. O. V:s

lånebibliotek

på Riddaregatan 3 är
numer öppet
torsdagar kl. 6— $\frac{1}{2}$ 8 e.m.,
märk kl. 6— $\frac{1}{2}$ 8.

Gustaf-Adolfsdagen

den 6 november firas (torsdagen d. 6 nov.) med predikan av
prost E. Petzäll kl. 6 e. m. i
svenska kyrkan och därefter, kl.
 $\frac{1}{2}$ 8, blir det samkväm i missionssalen, Kentmansgat. 6.

Affärsmän, föreningar och även
privata böra

annonsera

i Kustbon.

Estlandssvenskarnas historia

av Jakob Blees, utkommen på Norstedt & Söners Förlag, Stockholm, har nu anlant och erhålles på Riddaregatan 9 och Sjöpromenaden 7.